

tűnő, hogy a figyelemmel, különösen az annak ingadozásával kapcsolatos problémákkal nem foglalkozik. Minden fejezet végén kimerítő könyvjegyzéket találunk, mely az érdeklődőnek utmutatást nyújt egyes problémáik részletesebb tanulmányozására. — A fordító, Weszely Ödön, a könyvnek magyar nyelvre való átültetésével hézagpótló munkát végzett; a fordítás mindvégig világos és könnyed. Nagyon célszerű, hogy a könyv elején Claparède eddigi munkálkodásáról tájékoztató bevezetést ad.

Lázár Szilárd.

Dr. Vajticzky Emánuel: A háború és nevelés. Budapest, 1915.

Kókai Lajos bizománya. 8°. 93 l. 2-50 K.

Az a sok gondolat, melyet a háború a neveléssel kapcsolatban felszínre vet, természetesen foglalkoztatja a pedagógus világot. A felvetett eszméknek azonban ma nem ötletszerűeknek kell lenniök, hiszen a szakavatott nevelők mai éles megfigyelésétől az egész jövő nemzedék lelki kialakulása függ. Ezért fogadtuk érdeklődéssel e munkát, de nem találtuk meg benne azt, amit vártunk. Igaz, hogy a szerző a bevezetésben maga is kijelenti, hogy jórészt csak előzetesen egyenként megjelent cikkeit foglalta össze s ennél fogva azokat teljes egységgé nem is olvastotta, de a baj nem is ebben van, hanem abban, hogy az egyes cikkek nem nyújtanak olyan új szempontokat, eredeti megfigyeléseket, amelyek ismételt lenyomatásukat indokolnák s a pedagógiai irodalom nyereségét jelenthetnék. Különösen azért nem, mert habár egyes cikkek fontos kérdésekhez nyúlnak és megiszívelni valót is tartalmaznak, sőt fejtegetésük néha értékes gondolatokra vezet: ezek rendszeren idézetek s a könyv-jórésze csak kévéssé tud felszabadulni a tekintélyek túlságos idézésének, szó szerint való átvételének nyűgétől. Bosszantó zavarok is fordulnak elő, mint pl. *A háború és a kis gyermekek* című darabban, hol a fiúkhöz intézett előadás után minden összefüggés és átmenet nélkül csap oda összeállításokat, idézeteket a gyermekek háborús dolgozataiból; majd megczeglédi osztályának munkásságát írja le az 1914/5. iskolai évben. Még a királyi szózatot is közli saját dolgozatai között (XIII.). Hiba, hogy az egyes fejezetekben gyakran nem találjuk meg a cím után várt gondolatmenetet, máskor meg lelkes szavakban vész el egy-egy kifejtésre váró eszme. *A testi nevelés és a háború* cím alatt pl. fontos kérdésben várunk, de hiába, véleményt; ehelyett hallunk adatokat arról: mivel magyarították Eötvös stb. a testnevelés fontosságát s hogy a véderőtörvény a tanítóknak nem adta meg az önkéntességi jogot. *A jellemnevelés feladataiban* meg csak annak mikéntjéről értekezik s megelégszik a vallásosság, munka- és honszeretet kifejlesztése szük-

ségességének megemlítésével. S hiába vitatja, hogy *A háború hatása a módszerre* címet helyesen választotta meg, mert ott csak az egyes tárgyak anyagába próbálja bevinni a háború vonatkozásait. Legsikerültebb a VII. (nem háborús!) dolgozat, de még abba is belekerül ilyen furcsaság: «A lopás első büntetése az ellopott tárgynak visszaadása.» Talán csak nem mehet ez büntetésszámba?! Az öt utolsó fejezet már csak erőszakoltan kapcsolható a könyv címéhez s ezekre való tekintettel helyesebb lett volna általában *Pedagógiai elmefuttatások*-nak neveznie az egész munkát. Ha még hozzátesszük, hogy a sajtóhibák kiküszöbölése előnyére vált volna a könyvnek: körülbelül elmondtunk róla mindent, ami a szakembereket érdekelheti. A buzgóságot és egyszerűtetet nem akarjuk a szerzőtől elvitatni.

(Ipolyság.)

Barczán Endre.

Vekardi Béla: Tanítsuk-e a latin nyelvet? Tájékoztató a középiskola iránt érdeklődő művelt nagyközönség számára. Hódmezővásárhely, 1914. Roth Antal. 8°, 182 l. 2 kor.

A szerző az iskolától azt várja, hogy az ifjú nemzedéknek adja meg «az élet legszebb éveinek lehető legértékesebb felhasználását és lehető legnagyobb boldogságát!» Hogy az iskola ezt a célját elérhesse, gyökeresen át kell alakulnia. Fel kell szabadulnia a formalizmus nyúge alól, fel kell szabadítania az ifjúságot a testi és szellemi fejlődése elé állított mesterséges korlátoktól. Az iskolának nem kell a fejlődés számára merev kereteket felállítania, hanem az ifjúság részéről megnyilvánuló egyéni hajlamokhoz kell alkalmaznia a maga eljárását. Amint a szerző erről beszél, látjuk, hogy éles szeme, önálló gondolkodása, érző szíve és kitűnő dialektikája van s kétségtelenül igaza is van ezekben a gondolataiban. A mai iskola nem tudja magát a tanulóifjúsággal megkedveltetni. Azonban — bármennyire becsülöm is a szerző egyéni bátorságát — nem követhetem a végső következtetés levonásáig. A szerző ugyanis könyvének címében föltett kérdésére határozott és számtalan okkal támogatott *nem*-mel felel. Ne tanítsuk a latin nyelvet! A latin nyelv a legfőbb megtestesítője az iskolai formalizmusnak, *ergo: censet auctor linguam Latinam delendam esse.* Ez az átalakított latin idézet önkéntelenül merült fel és vetődött papirosra, lévén jómagam is deákos műveltségű ember. De azért nem mondok a szerzőnek feltétlenül ellene. Meggyőződésem szerint azonban a kérdést nem az itt használt alakban kell feltenni, mert a célhoz, az iskola helyes reformjához ebben a másik alakjában juttatja a kutatót közelebb: *szüksége van-e mindenkinek a deákos műveltségre?* T. i. mindazoknak, akik ma ennek az útjára lépnek. A minősítési törvény